

Problem slovenske izobrazbe

Dr. Franjo Čibej

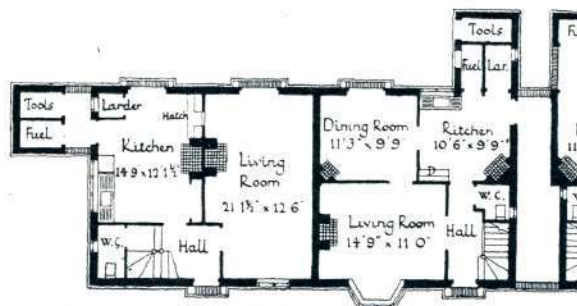
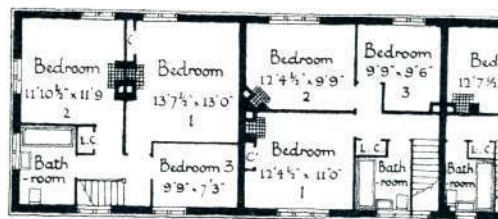
3. Poskus nove koncentracije

Gre sedaj za to, da splošno shemo preoblikujemo v konkreten izobrazen ideal, ki naj bi bil po možnosti čim najbolj vsebinsko določen. Določiti nam je živo sliko in podobo, po kateri naj izobrazimo našega človeka naših dni.

1. Vsak otrok, vsak človek, ki pride na svet, je za nas živa istinitost. Z njim prodre v že dani svet to, kar še ni bilo, — nova možnost s tisoč novimi odtenki, izmed katerih doslej še nobene nismo videli. Z vsakim otrokom se začenja nekaj samolastnega in edinega; vedeti moramo, da je velika milost, da duhovno življenje vedno iznova lahko začne od začetka in se dvigne navzgor v novo življenjsko formo. Iz prvotnega instinktivnega bitja, iz neobdelanega in amorfnega ila postane tekom otroške dobe duhovna stvar — človek, ki se prosto premika in veseli svojega napredka, ki je izobrazljiv in sam izobrazuje, ki more svoje notranje podobe in zamisli upodobiti v raznem materialu in izraža lastno dušo in njene zamahljaje v jeziku in gestiki. Postane človek, ki iz »temotne, obzidane osamljenosti« stopi v stik z drugimi po živem občevanju in nepreštevni dušnih dotikih.

Človek postane človek po izobrazbi, izobrazba pa vključuje več strani. Vsaka psiha je že po svojem prirodnem postanku obtežena po toliko in toliko svojstvenih lastnostih, — kar ji je dedovanje naprtilo na rame, je neizbrisno; dalje so v duši momenti, ki po svojem notranjem nujnem ritmu rastejo in silijo človeka v določeno smer. Nobena vzgoja in nobeno poseganje od zunaj ne bo psihe potisnilo stran od začrtane smeri. Pride čas, ko se bo otrok spontano začel igrati in iz svojih čudežnih sanj oživil svet okrog sebe ter z njim govoril in se mrtvih predmetov oklepaj, kot da bi bili živa bitja. In prišel bo dan, ko bo mladostnik doživel izpolnitev sanj svojega srca in izkusil novo izkustvo: v svoji erotiki bo začutil ženo in s svojo roko prijel za drugim polom svojega bistva in življenja.

To so stvari, ki nujno do njih privede življenje, ki neizprijeno in neizprevrženo sledi zakonom notranjosti. Vse to leži v psihi, dorašča, in ko dozori, stopi na dan. A duša sama v sebi še ni vse. Ob stiku s vnanjim svetom in kulturnim življenjem se šele oblikuje v pravo osebnost. Ob stiku s naravo, živo in mrtvo; ob stiku s kulturnimi tvorbami in duhovno-objektivnim svetom; če živi v zajednici, in kar je zelo važno: če občuje prijateljsko z drugimi dušami, če je oklenjena od ljubezni in drugo dušo oklepa s svojo ljubeznijo; če na dnu vé za Boga in od njega verno pričakuje, da bo rešil in dopolnil njo, ki jo je

Welwyn,

dve edinici iz sistema šestih stanovanjskih hišic

napravil po svoji podobi; če vse to eksistira, se duša izobrazuje v celoto in popolnost.

Če torej govorimo o izobrazbi, in posebej še o slovenski izobrazbi, ne moremo izhajati le od prirodno dane rasti človeške psihe, ampak moramo očrtati tudi ozadje in tla, iz katerih dobiva človeška duša svoje najzlahotnejše življenjske sokove. To izvenpsihično realnost smo podali v predidóčem poglavju. A pokazalo se je, da je zlasti naša kulturno-duhovna bilanca dokaj nezadostna, nezanesljiva in toliko zamotana, da se ž njo ne moremo zadovoljiti; marsikaj moramo spremeniti in izločiti, drugo na novo razvrstiti, predvsem pa moramo vedeti, da gre za bodočnost in njene še skrite neizčrpane in neizčrpne možnosti, ki jih nikdar ne bomo ustvarili iz tega, kar danes je in je bilo včeraj.

Svojega življenja ne moremo nasloniti na zgoraj orisano ozadje, in še manj moremo stvoriti svoj izobrazbeni ideal na temelju podane duhovne kulturne bilance.

Naše najgloblje prepričanje je, da moramo iz pestre in nepregledne svoje duhovne preteklosti izločiti in izbrati nekatere temeljne sile; iz mnogoličnosti nam je izbrati par osnovnih tonov, vse ostalo pa treba pustiti pri miru. Napraviti treba novo koncentracijo izobrazbenih dobrin in življenjskih vrednot, očrtati moramo temeljni okvir, v katerem bomo živeli.

In še nekaj. Te življenjske sile ne prevzemamo le od preteklosti, ne oziramo se nazaj kot da bi hoteli postati nekaj, kar je že zdavnaj bilo. Če bomo govorili o slovenstvu, krščanstvu, antiki in še drugih elementih, mislimo vedno na čisto individualne, sedaj in v bodočnosti eksistirujoče življenjske momente.

Naše kulturno in duhovno življenje torej ne poteka več samo po sebi in tudi ideal izobrazbe se ne stvarja več naivno na podlagi običajev,